70042 ـ ئايالنىڭ ئىسلامدىكى ھەق-ھۇقۇقلىرى توغرىسىدا

سۇئال

ئايالالرنىڭ ئىسلامدىكى ھەق-ھوقۇقلىرى نېمىلەردىن ئىبارەت؟، ئىسلامنىڭ ئالتۇن دەۋرىدىن باشلاپ (ھىجرىيە سەككىزىنچى ئەسىردىن ئون ئىككىنچى ئەسىرگىچە) ئايالالاردا قانداق ئۆزگىرىشلەر بولدى ۋە قانداق ئۆزگىرىشلەر بارلىققا كەلدى؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: ئىسلام ئايالالارنى ئالاھىدە ئىززەت-ئىكرام قىلدى، ئانىلىق ئېتىبارى بىلەن ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىشنى ۋاجىپ قىلدى. ئۇنىڭ رازىلىقىنى ئاللاھ تائالانىڭ رازىلىقىنىڭ جۈملىسىدىن قىلدى. جەننەتنىڭ ئاستىدا ئىكەنلىكىدىن خەۋەر بەردى. (يەنى جەننەتكە باردىغان ئەڭ يېقىن يول ئانىنىڭ تەرىپىدىن بولىدۇ) ئۇنى قاقشىتىشنى ھەتتا ئۇھ دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىش ئارقىلىق ئۇنى غەزەپلەندۈرۈشنى ھارام قىلدى. ئانىنىڭ ھەققىنى ئاتىنىڭ ھەققىدىن كاتتا قىلدى، ياشانغاندا ۋە ئاجىزلىشىپ قالغاندا ئۇنىڭغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشنى تەكىتلىدى. بۇنىڭ ھەممىسى قۇرئان كەرىم ئايەتلىرى ۋە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدە بايان قىلىندى.

بۇنىڭدىن جۈملىسىدىن: ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَوَصَّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا تەرجىمىسى: «بىز ئىنساننى ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق» [سۈرە ئەھقاپ 15-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَقَضَى رَبُّكَ أَلا تَعْبُدُوا إِلا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاهُمَا فَلا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلا كَرِيمًا وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا تەرجىمىسى: «پەرۋەردىگارىڭ پەقەت ئۇنىڭ ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشىڭلارنى ۋە ئاتا ـ ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلدى. ئۇلارنىڭ بىرى، يا ئىككىلىسى سېنىڭ قول ئاستىڭدا بولۇپ ياشىنىپ قالسا، ئۇلارغا، ئوھوي! دېمىگىن (يەنى مالاللىقنى بىلدۈرىدىغان شۇنچىلىك سۆزنىمۇ قىلمىغىن). ئۇلارنى دۈشكەللىمىگىن، ئۇلارغا ھۆرمەت بىلەن يۇمشاق سۆز قىلغىن، ئۇلارغا كامالىي مېھرىبانلىقتىن ناھايىتى كەمتەر مۇئامىلىدە بولغىن ۋە: «ئى پەرۋەردىگارىم! ئۇلار مېنى كىچىكلىكىمدە تەربىيەلىگىنىدەك ئۇلارغا مەرھەمەت قىلغىن» دېگىن.» [سۈرە ئىسرا 23-24-ئايەتلەر].

مۇئاۋىيەتە ئىبنى جاھىمە سۆلەمىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! مەن سىلە بىلەن جىھاد قىلىپ بۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە ئاخىرەت دىيارىنى مەقسەت قىلىمەن دېسەم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ۋاي ساڭا! ئاناڭ ھايامۇ؟» دېدى، مەن: ھەئە دېدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «قايتىپ كېتىپ ئاناڭغا ياخشىلىق قىلغىن» دېدى، ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا يەنە بىر تەرەپتىن كېلىپ: ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! مەن سىلە بىلەن جىھاد قىلىپ بۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە ئاخىرەت دىيارىنى مەقسەت قىلىمەن دېسەم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ۋاي ساڭا! ئاناڭ ھايامۇ؟» دېدى، مەن: ھەئە دېدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «قايتىپ كېتىپ ئاناڭغا ياخشىلىق قىلغىن» دېدى، ئاندىن ئالدى تەرىپىدىن كېلىپ: ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! مەن سىلە بىلەن جىھاد قىلىپ بۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە ئاخىرەت دىيارىنى مەقسەت قىلىمەن دېسەم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ۋاي ساڭا! ئاناڭ ھايامۇ؟» دېدى، مەن: ھەئە دېدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ۋاي ساڭا! ئاناڭنىڭ پۇتىنى لازىم تۇتقىن، (يەنى ئايىغى ئاستىدا خىزمەت قىلغىن) جەننەت شۇ يەردە، دېدى». [ئىبنى ماجە رىۋايىتى 2781-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ سۆزىنى ئىبنى ماجەنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

بۇ ھەدىسنى ئىمام نىسائى 3140-نومۇرلۇق ھەدىستە مۇنداق بايان قىلغان: «ئاناڭنى لازىم تۇتقىن، جەننەت ئاناڭنىڭ ئىككى پۇتى ئاستىدا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! ئىنسانلاردىن مېنىڭ ياخشى مۇئامىلە قىلىشىمغا كىم بەك ھەقلىق؟دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاناڭ دېدى، ئۇ كىشى: ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاناڭ دېدى، ئۇ كىشى: ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاناڭ دېدى، ئۇ كىشى: ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاتاڭ، دېدى». [بۇخارى رىۋايىتى 5971-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى2548-ھەدىس].

بۇنىڭدىن باشقىمۇ نۇرغۇن دەلىللەر بار بولۇپ، ئۇنىڭ ھەممىنى زىكىر قىلىشقا مۇمكىن بولمايدۇ.

ئىسلام ئانىنىڭ ھەققىدىن ئەگەر ئۇ خىراجەتكە ئېھتىياجلىق بولسا ئۇنىڭغا خىراجەت قىلىپ بېرىشنى ئەگەر بالىسى قادىر بولالىغان مۇددەتتە بالىسىغا ۋاجىپ قىلدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىسلام ئۈممىتى ئارىسىدا تارختىن بېرى ئانىلارنىڭ ھوزۇر ئۆيى ياكى ياشانغانلار ساناتوريىسىگە ئايرىپ قويۇلغانلىقى ياكى ئوغلى ئۆيىدىن چىقىرىۋەتكەنلىكى ياكى ئوغۇللىرىنىڭ ئۇنىڭغا خىراجەت قىلىپ بېرىشتىن باش تارتقانلىقى ياكى ئانىنىڭ ئەۋلادلىرى تۇرۇپ يېمەك-ئىچمەككە ئېھتىياجلىق بولۇپ ئىشلىگەنلىكى بىلىنمىدى.

ئىسلام ئايالنى توي قىلىپ ئايال بولغانلىقى بىلەن ئىززەت-ئىكرام قىلدى، ئەرلەرنى ئاياللىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشقا، ئائىلىدە ياخشى ئۆتۈشكە تەۋسىيە قىلدى، ئەرنىڭ ئايالىغا كۆرە ھەققى بولغاندەك، ئايالنىڭ ئەرنىڭ ئۇستىدىكى ھەققىدىن خەۋەر بەردى،

لېكىن ئەر ئائىلىگە خىراجەت قىلىش، ئىشلىرىنى ئىداره قىلىش قاتارلىق ئىشلاردا دەرىجە جەھەتتە ئايالدىن زىياده بولىدۇ. ئىسلام يەنە ئايالىغا ياخشى مۇئامىله قىلغانلارنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى بولىدىغانلىقىنى بايان قىلدى. ئەرنىڭ ئايالىنىڭ رازىلىقسىز ئۇنىڭ مېلىنى ئېلىۋېلىشىنى هارام قىلدى. بۇ توغرىدا ئاللاه تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ تەرجىمىسى: «ئۇلار بىلەن چىرايلىقچە تىرىكچىلىك قىلىڭلار» [سۈره نىسا 19-ئايەت].

ئاللاه تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ تەرجىمىسى: «ئاياللىرى ئۈستىده ئەرلەرنىڭ هەقلىرى بولغىنىدەك، ئەرلىرى ئۈستىده ئاياللارنىڭمۇ هەقلىرى بار (يەنى ئاياللار مۇۋاپىق دەرىجىده هوقۇقتىن بەهرىمەن بولۇشى كېرەك، مۇۋاپىق دەرىجىده مەجبۇرىيەتمۇ ئۆتىشى كېرەك). (ئاياللارغا مەهرى بېرىش ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش مەجبۇرىيەتلىرى ئەرلەرگە يۈكلەنگەنلىكتىن) ئەرلەر ئاياللاردىن بىر دەرىجە ئارتۇقلۇققا ئىگە. ئاللاه غالىبتۇر. هېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر» [سۈره بەقەره 228-ئايەت].

پەيغەمبەرئەلەيهىسسالام: «ئاياللارغا ياخشىلىقنى تەۋسىيە قىلىڭلار، دېدى». [بۇخارى رىۋايىتى3331-هەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى1468-هەدىس].

يەنە پەيغەمبەرئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىڭلار ئائىلىسىگە ياخشى مۇئامىلىده بولغانلىرىڭلاردۇر، مەن ئائىلىگە مۇئامىله قىلىشتا سىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىڭلار». [تىرمىزى رىۋايىتى3895-هەدىس. ئىبنى ماجه رىۋايىتى1977-هەدىس. شەيخ ئەلبانى سەهىه دەپ تىرمىزنىڭ سەهىه هەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئىسلام ئايالنى قىز دەپ ئىززەت قىلدى، ئۇنى بىلىم ئىلىشقا رىغبەتلەندۈردى. قىزلارنى تەربىيەلەشته كاتتا ئەجىر-ساۋاپ ۋەده قىلدى. بۇنىڭ دەلىلى: بۇ هەقته پەيغەمبەرئەلەيهىسسالام مۇنداق دېدى: «كىمكى ئىككى قىزنى تەربىيەلەپ يېتىشتۈرسه قىيامەت كۈنى ئۇ كىشى مەن بىلەن مۇشۇنداق يېقىن بولىدۇ دەپ بارماقلىرىنى بىر-بىرىگە قاتتى». [مۇسلىم رىۋايىتى2631-هەدىس].

ئۇقبه ئىبنى ئامىر رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: «كىمنىڭ ئۈچ قىزى بولسا، سەۋىر قىلىپ ئۇلارنى تەربىيە قىلسا، كىيىم-كېچەك، يىمەك-ئىچمەكلىرىنى تەييار قىلىپ، خىراجەت قىلىپ بەرسە، ئۇلار قىيامەت كۈنىده ئاتا-ئانىسىغا ئوتتىن پەرده-توسۇق بولىدۇ». [ئىبنى ماجه رىۋايىتى 3669-هەدىس. شەيخ ئەلبانى سەهىه دەپ ئىبنى ماجەنىڭ سەهىه هەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئىسلام ئايالنى هەده-سىڭىل، هاممـا-هاممـاچا جەھەتتىن ئىززەت ئىكرام قىلدى، سىلە-رەهىم قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇنىڭغا رىغبەتلەندۈردى. نۇرغۇن ئايەت-هەدىسلەردە سىلە-رەهىمنى ئۇزۇشنى هارام قىلدى. بۇ توغرىدا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئى ئىنسانلار! سالامنى ئاشكارا قىلىڭلار، يىمەككە ئېهتىياجلىق بولغانلارغا يىمەك بېرىڭلار، سىلە-رەهىمنى ئۇلاڭلار، كېچىده كىشىلەر ئۇخلاۋاتقاندا ناماز ئوقۇڭلار، تىنچ-سالامەت جەننەتكە كىرىسىلەر». [ئىبنى ماجه رىۋايىتى 3251 - هەدىس. شەيخ ئەلبانى سەهىه دەپ ئىبنى ماجەنىڭ سەهىه هەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

يەنە بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: كىمكى سىلە-رەھىمنى ئۇلسا ئۇ كىشىگە رەھمىتىمنى ئۇلايمەن، كىمكى ئۇزسە، ئۇ كىشىدىن رەھمىتىمنى ئۈزىمەن». [بۇخارى رىۋايىتى 5988-ھەدىس].

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان يوللارنىڭ ھەممىسى بىر ئايالدا جۇغلىشىدۇ، ئايال ئانا بولىدۇ، قىز بولىدۇ، ھەدە-سىڭىل بولىدۇ، ئايالى بولىدۇ، ھامما-ھاممىچا بولىدۇ، جۇغلاشقان يوللارنىڭ ھەممىسىدىن ئىززەت-ئىكرامغا ئېرىشىدۇ.

ئومۇمەن: ئىسلام ئايالنىڭ شان-شەرىپىنى كۆتۈردى، ئىمان ۋە تائەت-ئىبادەت قاتارلىق نۇرغۇن دىنى ھۆكۈملەردە ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئارىسىنى باراۋەر قىلدى. ئاخىرەتلىك جازا-مۇكاپاتتىمۇ باراۋەر قىلدى، ئايالنىڭ ئۆز ئىرادىسىنى ئىپادىلەش، ياخشىلىققا بۇيرۇش، يامانلىقتىن چەكلەش، ئاللاھنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىش ھەققى بولىدۇ. شۇنىڭدەك، مالغا ئىگىدارچىلىق قىلىش، ئىلىش-سېتىش، مىراس ئىلىش، سەدىقە قىلىش، ھەدىيە قىلىش قاتارلىق ھەقلىرىمۇ بولىدۇ. ھېچ كىشىنىڭ ئايالنىڭ مېلىنى ئۇنىڭ رازىلىقسىز ئېلىۋېلىشى توغرا بولمايدۇ. ئايالنىڭ ئېسىل ياشاش ھەققى بولىدۇ، ھېچ كىشى بۇنىڭغا تاجاۋۇز قىلالمايدۇ، زۇلۇم قىلىنمايدۇ، تەلىم-ئىلىم ئىلىش ھەققى بولىدۇ، بەلكى دىنى تەرەپتىن ئېھتىياجلىق بولىدىغان بىلىملەرنى ئۆگىنىشى ۋاجىپ بولىدۇ.

ئايالنىڭ ئىسلامدىكى ھەق-ھوقۇقى بىلەن ئىسلامدىن بۇرۇنقى جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ياكى باشقا تەرەققى قىلغان دەۋرلەردىكى ھەق-ھوقۇقلىرىنىڭ ئارىسىنى سېلىشتۇرغاندا، بىز دېگەن سۆزلەرنىڭ ھەقىقىتى بىلىنىدۇ، بەلكى شۇنى كېسىپ ئېيتىمىزكى: ئايال كىشى ئىسلام تەرىپىدىن ئىززەت-ئىكرام قىلىنغاندەك باشقا ھېچ قانداق بىر دىن ياكى مەدەنىيەت تەرىپىدىن ئىززەت-ئىكرام قىلىنمىدى. بۇ يەردە يەھۇدىلار، پارسىلار ياكى باشقا جەمئىيەتتىدىكى ئايالالارنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا توختالمايمىز، ھەتتا خىرىستىئانلار جەمئىيىتىنىڭمۇ ئايالالارغا تۇتقان پوزىتسىيەسى بەك ناچار ئىدى. لاھوتىيلار: ئايال قۇرۇق جەسەتمۇ ياكى ئۇ روھ بولغان جەسەتمۇ؟ دەپ تەتقىقات ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ماكۇن يېغىندا توپلانغان، ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكى: مەريەم ئەلەيھىسسالامدىن باشقا بارلىق ئايالالارنىڭ ھەممىسى روھدىن خالى بولغان جەسەت دېگەن پىكىرگە كەلگەن.

مىلادىيە 586-يىلى پىرانسىيەلىكلەر ئايالالار مەسىلىسى توغرىسىدا قۇرۇلتاي ئۆتكۈزۈپ: ئالاھدا روھ بارمۇ يوقمۇ؟ ئەگەر ئۇنىڭ روھى بولسا، ئۇ ھايۋانى روھمۇ ياكى ئىنسانى روھمۇ؟ دېگەن تالاش-تارتىش قىلىپ ئاخىرىدا ئۇلارنىڭ قارارىدا: ئايال دېگەن ئىنسان بولسىمۇ لېكىن ئۇ پەقەت ئەرنىڭ خىزمىتىنى قىلىش ئۈچۈن يارىتىلغان دېگەن قارارنى چىقارغان.

ئەنگلە پارلامېنتى "ھىنرى سەككىزىنچى"نىڭ دەۋرىدە قارار چىقىرىپ ئايالنى نەجىس، پاك ئەمەس دەپ "ئىنجىلنىڭ ئەھدى جەدىد" تومىنى ئوقۇشتىن چەكلىگەن.

ئىنگلىس قانۇنىدا ھەتتا 1805-يىللىرىمۇ ئەر كىشى ئۆزىنىڭ ئايالىنى ساتسا بولىدۇ دېيىلگەن، ئايالىنىڭ باھاسىنى ئالتە بىنسات قىلىپ بېكىتكەن.

يېڭى دەۋىردە ئايال ئون سەككىز ياشقا توشقاندا ئائىلە تۇرمۇشىغا پۇل ھازىرلاش ئۈچۈن ئۆيدىن چىقىرىلاتتى، ئەگەر ئۆيدە

قالمەن دېسە، ئاتا-ئانىسىغا ئۆزى ياشىغان ياتاق ئۆينىڭ كىراسىنى، يېگەن، ئىچكەن ۋە كىيىملىرىنى يۇغانىنىڭ ھەققىنى ئۆتەيتتى. ["ھىجاپقا قايتىش"ناملىق ئەسەر 2-توم 47-56-بەتلەرگە قارالسۇن].

بۇنى قانداقمۇ ئاياللارغا ياخشىلىق قىلىش، ئېھسان قىلىش، ئىززەت-ئىكرام قىلىش ۋە خىراجەت قىلىپ بىرىشكە بۇيرىغان ئىسلام بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولسۇن؟!.

ئىككىنچى: ئەمما زامانلارنىڭ ئۆتىشى بىلەن بۇ ھەق-ھوقۇقلارنىڭ ئۆزگىرىشىگە كەلسەك، بۇ ئەسلى پىرىنسىپى ۋە نەزەريىسى ھېچ ئۆزگەرمىدى، ئەمما بۇنى ئەمەلىيەشتۈرۈش جەھەتتە ھەقىقەتەن ئىسلام ئالتۇن دەۋرىدە مۇسۇلمانلار رەببىنىڭ قانۇن-پىرىنسىپلىرىنى ھاياتىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە ئەمەلىيەشتۈرەتتى. ئانىغا ياخشىلىق قىلىش، ئاياللىغا، قىزىغا، ھەدە-سېڭىللىرىغا ۋە ئومۇمى ئاياللارغا ئېھسان قىلىش قاتارلىق ئىشلارنى تولۇق ئادا قىلاتتى. ئىنسانلارنىڭ دىنى ئېتىقادى ئاجىزلىشىپ سۇسلاشقانسىرى ئۇلارنىڭ بۇ ھەق-ھوقۇقلارنى ئادا قىلىشىدىمۇ كەمچىللىك كۆرۈلۈشكە باشلىدى، لېكىن قىيامەتكىچە ئاللاھنىڭ دىنىغا ئەمەل قىلىدىغان ۋە شەرىئەت ھۆكۈملىرىنى ئەمەلىيەشتۈرىدىغان بىر جامائەت مەۋجۇت، ئۇلار ئاياللارنىڭ ھەق-ھوقۇقىنى ئادا قىلىش ۋە ئۇلارنى ئىززەت-ئىكرام قىلىشتا ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىدۇر.

بۈگۈنكى كۈندە نۇرغۇن مۇسۇلمانلارنىڭ دىنى-ئېتىقادى ئاجىزلىغان بولسىمۇ، بەزى ئىنسانلار تەرىپىدىن زۇلۇم قىلىنىپ، ئېتىبارسىز قارىلىپ، بەزى ھەق-ھوقۇقلىرى تولۇق ئادا بولمىسىمۇ لېكىن ئايال ئۆزىنىڭ ئەسلىدىكى ئانىلىق، قىزلىق، ئاياللىق ۋە ھەدە-سېڭىللىقتىن ئىبارەت ئالى ماقامىدا تۇرىۋاتىدۇ، ھەر كىشى ئۆزىنىڭ قىلمىشىدىن سوئال قىلىنىدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.